

5. 8. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Stanovení náhrady za ztrátu na výdělků při péči o osobu blízkou (místo výkonu náhradního zaměstnání)

Nejvyšší soud ČR v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 4262/2018, ze dne 19. 3. 2019, řeší otázku, v jaké výši přísluší zaměstnanci, který onemocněl nemocí z povolání, nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vůči zaměstnavateli v době, kdy zaměstnanec pečuje o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby.

Škoda, která vzniká následkem nemoci z povolání, spočívá též ve ztrátě na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity). Ke ztrátě na výdělků dochází proto, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem nemoci z povolání snížena (omezena) nebo zanikla, a účelem náhrady za ztrátu na tomto výdělků je poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen pro své zdravotní postižení způsobené nemocí z povolání dosahovat takový výdělek, jaký měl před poškozením. Škoda spočívající ve ztrátě na výdělků je tedy majetkovou újmou, která se stanoví ve výši rozdílu mezi výdělků zaměstnance před vznikem škody a výdělků po poškození (po zjištění nemoci z povolání), k němuž je třeba připočítat případný invalidní nebo částečný invalidní důchod poskytovaný z téhož důvodu (nepřihlíží se přitom ke zvýšení invalidního důchodu pro bezmocnost, ke snížení tohoto důchodu podle právních předpisů o sociálním zabezpečení a k výdělků zaměstnance, který dosáhl zvýšeným pracovním úsilím).

Zaměstnanci, který bez vážných důvodů odmítne nastoupit práci, která mu byla zajištěna, přísluší náhrada za ztrátu na výdělků pouze ve výši rozdílu mezi průměrným výdělků před vznikem škody způsobené nemocí z povolání a průměrným výdělků, kterého mohl dosáhnout za práci, která mu byla zajištěna. Zaměstnavatel zaměstnanci neuhradí škodu do výše částky, kterou si bez vážných důvodů opomenul vydělat. Od situace, kdy poškozený zaměstnanec nevyužije možnosti vlastní výdělečnou činností (možnosti nastoupit práci u určitého zaměstnavatele) získat příjem, aniž by k tomu měl vážné důvody (která je popsána aktuálně v ust. § 271b odst. 5 zákoníku a dříve v ust. § 195 odst. 3 předchozího, již zrušeného zákoníku práce, podle něhož byl posuzován sporný případ, z něhož daný judikát vzešel) je třeba odlišit stav, kdy poškozený zaměstnanec, který po zjištění nemoci z povolání není schopen vykonávat dosavadní práci, nenastoupí jiné zaměstnání, které by bylo pro něj vhodné z hlediska jeho schopností, kvalifikace a zdravotního stavu, z toho důvodu, že pečuje o blízkou osobu, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc jiné fyzické osoby při zvládání základních životních potřeb, neboť v takovém případě má poškozený zaměstnanec vážný důvod k tomu, aby nevykonával výdělečnou činnost u jiného zaměstnavatele.

Škoda spočívající ve snížení výdělků kvůli péči o jinou osobu není v důsledku nemoci z povolání, ale...

I když odpovědnost za škodu způsobenou nemocí z povolání je tzv. objektivní odpovědností (zaměstnavatel odpovídá za tuto škodu, aniž by bylo uvažováno zavinění), je zaměstnavatel povinen nahradit jen takovou škodu, která poškozenému zaměstnanci vznikla následkem nemoci z povolání (tj. v příčinné souvislosti s ní). Skutečnost, že poškozený zaměstnanec, který pro následky nemoci z povolání nemůže konat dosavadní práci, nenastoupí po zjištění nemoci z povolání jiné zaměstnání

odpovídající nemocí z povolání snížené (omezené) pracovní způsobilosti z toho důvodu, že pečuje o blízkou osobu, která z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc jiné fyzické osoby při zvládnání základních životních potřeb v rozsahu stanoveném stupněm závislosti, není způsobena následky nemoci z povolání, kterou trpí zaměstnanec, ale nepříznivým zdravotním stavem jemu blízké osoby. Je též třeba vzít v úvahu, že náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání částečné invalidity) vyjadřuje nezpůsobilost zaměstnance dosahovat pro následky nemoci z povolání stejný výdělek jako před poškozením. Tím, že z důvodu péče o blízkou osobu nemá zaměstnanec po zjištění nemoci z povolání žádný příjem, se na tomto účelu poskytování náhrady za ztrátu na výdělků nic nemůže změnit, neboť jinak by zaměstnanci byla odškodňována újma, k jejíž úhradě náhrada za ztrátu na výdělků nemůže sloužit; hmotné zabezpečení osob, které pečují o blízkou osobu, jež z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu potřebuje pomoc jiné fyzické osoby při zvládnání základních životních potřeb, zajišťuje příspěvek na péči poskytovaný osobě, jejíž zdravotní stav vyžaduje péči jiných osob, kterým se stát podílí na zajištění sociálních služeb nebo jiných forem pomoci podle zákona o sociálních službách při zvládnání základních životních potřeb osob.

Podle pravděpodobného výdělku

Z důvodu odpovědnosti za škodu při nemoci z povolání tedy nemůže být zaměstnanci, který pro následky nemoci z povolání není schopen konat dosavadní práci, uhrazena újma, spočívající v tom, že z důvodu péče o blízkou osobu, která pro svůj dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav potřebuje pomoc jiné fyzické osoby při zvládnání základních životních potřeb, nemá po zjištění nemoci z povolání příjem z vlastní výdělečné činnosti. Jestliže zaměstnanec nemá po skončení pracovní neschopnosti (při uznání částečné invalidity) z důvodu péče o blízkou osobu příjem z vlastní výdělečné činnosti, je nepochybné, že při určení výše náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání částečné invalidity nelze vycházet z výdělku, který dosáhl v měsíci, za nějž se náhrada poskytuje. **Výdělek zaměstnance po zjištění nemoci z povolání je třeba v tomto případě stanovit jako pravděpodobný výdělek, jehož by poškozený zaměstnanec dosáhl při práci, odpovídající jeho schopnostem, kvalifikaci a zdravotnímu stavu, již by prokazatelně vykonával, kdyby tomu nebránila okolnost, že pečuje o blízkou osobu, která pro svůj dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav potřebuje pomoc jiné fyzické osoby při zvládnání základních životních potřeb.** Pravděpodobný výdělek je současně třeba stanovit ke dni, v němž poškozenému zaměstnanci vznikl nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání částečné invalidity. Ztráta na výdělků ve výši rozdílu mezi průměrným výdělkem zaměstnance před vznikem škody a uvedeným pravděpodobným výdělkem (s připočtením případného invalidního nebo částečného invalidního důchodu poskytovaného z téhož důvodu) je v příčinné souvislosti s nemocí z povolání, neboť i v době péče o blízkou osobu brání zaměstnanci, který pro nemoc z povolání není schopen konat dosavadní práci, následky nemoci z povolání, aby dosahoval takový výdělek, jaký měl před poškozením zdraví touto nemocí, vyložil Nejvyšší soud ČR v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 4262/2018, ze dne 19. 3. 2019. - Uvedené závěry vycházející z právní úpravy předchozího zákoníku práce týkající se náhrady za ztrátu na výdělků z důvodu nemoci z povolání lze použít i na aktuální právní úpravu, jakož i náhradu za ztrátu na výdělků z důvodu pracovního úrazu.

Terezie Nývltová Vojáčková

Další články:

- [Velké tápání okolo švarcsystému](#)
- [Dva problémy s pracovní pohotovostí](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Zákon o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele vstupuje v účinnost](#)
- [Souběh funkce statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu - judikaturní vývoj](#)
- [Nejvyšší soud: Příspěvek na penzijní připojištění se řadí mezi pracovní a mzdové podmínky](#)
- [Změny nejen parametrů exekučních srážek pro rok 2026](#)
- [Transparentní odměňování](#)
- [K osobnímu příplatku v platové sféře](#)
- [Odvolání vedoucího zaměstnance z funkce a některé související otázky z HR praxe](#)